BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „BOGDAN PETRICEICU HASDEU”
BIBLIOTECA EVREIASCĂ „IȚIC MANGHER”

ARHIVARIUȘ

REVISTA SECTORULUI ȘTIINȚĂ, ARHIVISTICĂ ȘI RELAȚII EXTERNE

BIBLIOTECA „IȚIC MANGHER” – ÎN DIACRONIE

КИШИНЕВСКИЙ ПОГРОМ – 120 ЛЕТ. АКТУАЛЬНОСТЬ ИССЛЕДОВАНИЙ И ИСТОРИЧЕСКАЯ ПАМЯТЬ

ISSUE 10 • 2023 • FREE

SUMAR

Biblioteca Municipală B.P. HASDEU
calea ta spre cunoaştere!

Filiala „IȚIC MANGHER”

АННА БАЦМАНОВА
К международному дню науки 3

MIROSLAVA METLEAEVA (LUCHIANCICOVA)
Biblioteca „Iț̆ic Mangher” – în diacronie 5

ВАЛЕНТИНА ТУРВИНЕНКО
Кишиневский погром – 120 лет. Актуальность исследований и историческая память 7

MARIANA COCIERU
O personalitate necunoscută și neapreciată la justa valoare – Boris Oxinoit, medic și traducător 14

ОЛЬГА СИВАК
Библиотека «Ицик Мангер» - активный проводник Республики Молдовы в Бразилии 21

ANGELA BORȘCI
Dincolo de cărți. Biblioteca «Iț̆ic Mangher» – incluziune și inovație pentru o lume diversă 24

Boris Oxinoit (1887 - 1964)

COLEGIUL DE REDACŢIE

Anna Bațmanova, director
Biblioteca Evreiască „I. Mangher”
Miroslava Luchiancicova, doctor în filologie, redactor
Biblioteca Evreiască „I. Mangher”
Mariana Cocieru, doctor în filologie, redactor tehnic
Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu”,
Biblioteca Evreiască „I. Mangher”

Copertă, design, machetare:
Mariana Cocieru

Adresa: mun. Chișinău, str. Eugen Doga, 4
Tel.: 022 24 12 03
Site: http://sector-analitica-si-relatii-externe.blogspot.com; https://ebraika.ru
Email: mangher.bibl@gmail.com

Revista trimestrială „Arhivarius“: Revista Sectorului Știință, arivistică și relații externe al Bibliotecii Evreiești „Iț̆ic Mangher“, filială a Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu“, apare din aprilie 2021, în limbile română și rusă. Varianta electronică a revistei poate fi accesată: http://sector-analitica-si-relatii-externe.blogspot.com; https://ebraika.ru.

АННА БАЦМАНОВА,
директор Библиотеки им. И. Мангера

К МЕЖДУНАРОДНОМУ ДНЮ НАУКИ

Мировое сообщество ежегодно, начиная с 2001 года, 10 ноября отмечает «Международный день науки на благо мира и развития» под эгидой Организации Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры (ЮНЕСКО). Наука имеет важное значение для обеспечения будущего Республики Молдова, оптимально вписываясь в Национальный план «Построения европейской Молдовы». Празднование Международного дня науки дает возможность мобилизовать всех на использование результатов исследований на благо нашей страны. Развитие и укрепление науки является стратегическим приоритетом для всего научного сообщества Молдовы.

День науки, учрежденный Постановлением Правительства от 22 ноября 2010 года «Об установлении профессионального праздника работников сферы науки и инноваций», является самым почетным поводом подчеркнуть ценные научные достижения, полученные исследователями Молдовы. Наука всегда была важным звеном национальной культуры.

Библиотека – Культурный центр им. И. Мангера уделяет особое внимание популяризации научной деятельности в библиотечной системе Муниципальной библиотеки «Богдан Петричейку Хашдеу», в центре которой находятся исследования архивных материалов и их эволюция, участие в различных проектах. Имея статус Культурного центра, библиотека с 2020 года объединяет деятельность архива, музейного комплекса литературного и культурного наследия евреев Молдовы, отдела редкой книги в рамках Сектора науки, архивистики и внешних связей.

2023 год оказался чрезвычайно плодотворным с точки зрения участия сотрудников библиотеки в различных национальных и международных симпозиумах и конференциях. В этом номере журнала опубликованы статьи о наиболее значимых результатах исследовательской и популяризаторской деятельности библиотеки в области научных изысканий.

На ежегодной Конференции «Библиотеки устойчивые, библиотеки развивающиеся», организованной Муниципальной Библиотекой «Богдан Петричейку Хашдеу», было представлено сообщение Мирославы Метляевой (Лукьянчиковой) **«Библиотека им. И. Мангера – капсула исторической памяти»**, характеризующееся диахроническим подходом к историческому наследию еврейского населения Республики Молдова на определенном временном отрезке времени – с 30-х годов прошлого столетии и до настоящего времени.

Внедрение информационных технологий в практику библиотеки «Ицик Мангер» позволило создать семь автоматизированных библиографических баз данных: OLGA (электронный каталог книг на иностранных языках); AUDI (электронный каталог аудио-видео документов); FOND (электронный библиотечный каталог); KRED (Электронный каталог редких книг); IRBIS (виртуальный каталог иудаики); ISRL (электронная картотека иностранных периодических изданий, поступающих в библиотеку); ARTI (электронный указатель статей еврейской периодики). Библиотека продолжает оставаться важной точкой доступа к информационным онлайн-услугам.

Внимание читателя несомненно привлечет статья д-ра Марианы Кочиеру **«O personalitate necunoscută și neapreciată la justa valoare – Boris Oxinoit, medic și traducător»** о неизвестном ранее интересном переводчике румынской классической поэзии Борисе Оксинойте, основой которой является выступление на Конференции «Идентичность Кишинева: исторические сообщества». Творчество этого мастера художественного перевода должно стать в один ряд с известными работами в этой сфере культуры ведущих литераторов страны.

Большой резонанс получила Международная научная конференция, посвященная трагической дате – 120-летию Кишиневского погрома 1903 года, которая была организована Еврейской Общиной Республики Молдовы в партнерстве с Государственным Университетом Республики Молдова при поддержке Правительства Республики Молдова, Посольства Государства Израиль в Республике Молдова, Посольства Италии в Республике Молдова, Международной Организации по Реституции Еврейской Собственности. Конференция создала площадку для обсуждения вопросов, имеющих отношение к Еврейской общине Молдовы, установлению устойчивых связей между ЕОРМ и другими организациями для дальнейшей поддержки общины в последующих проектах. Более подробный материал представлен в отчете об этом событии сотрудника библиотеки Турвиненко Валентины **«Кишиневский погром – 120 лет. Актуальность исследований и историческая память»**.

Статья неутомимой исследовательницы еврейского наследия Республики Молдовы г-жи Ольги Сивак **«Библиотека им. И. Мангера – активный проводник культуры евреев Республики Молдовы в Бразилии»** повествует об организации в этом году выставки по истории евреев Молдовы в Сан-Паулу, сконцентрировавшей многолетний опыт Кишиневской еврейской библиотеки по изучению истории, языков, литературы и культуры бессарабских евреев.

«За пределами книг. Библиотека им. Ицика Мангера – инклюзивность и инновации в многообразном мире» – с таким выступлением на Международной конференции в Бухаресте 18 – 20 октября нынешнего года приняла участие сотрудник библиотеки Анджела Борщ.

Мы хотим сделать традицией научные публикации наших работников и друзей электронного журнала «Архивариус».

Как всегда, статьи публикуются на румынском и русском языках.

BIBLIOTECA „IȚIC MANGHER” – ÎN DIACRONIE

Dr. Miroslava Metleaeva (Luchiancicova),
șef sector, Biblioteca „Iț̦ic Mangher”

În epoca „extremelor” Biblioteca „Iț̦ic Mangher” acordă o atenț̦ie deosebită popularizării activităț̦ilor desfășurate în sistemul biblioteconomic al Bibliotecii Municipale „Bogdan Petriceicu Hasdeu”: cercetarea științ̦ifică a materialelor de arhivă și evoluț̦ia acestora, participarea la diverse proiecte. Proiectul „Evreii basarabeni în cultura locală și mondială”, derulat în Biblioteca „Iț̦ic Mangher”, a necesitat abordări inovatoare în diseminarea cunoștinț̦elor despre contribuț̦ia poporului evreu la patrimoniul realizărilor comune ale Republicii Moldova.

Potrivit afirmațiilor cunoscutului om de știință Iacov Kopansky, chiar și o trecere în revistă a istoriei culturii naționale evreiești din regiunea noastră duce la concluzia că **apogeul dezvoltării sale a fost în anii 20-30 ai secolului trecut, când statutul juridic al evreilor a fost determinat de o serie de decrete – legi din anii 1918-1919, tratate internaționale care i-au egalat pe evreii din Basarabia cu toț̦i ceilalț̦i locuitori ai României, moment relevat în Constituț̦ia din 1923.**

Cel de-al doilea val de renaștere socio-culturală din anii 80-90 ai secolului trecut a demarat o creștere a interesului pentru tot ceea ce nu era permis în perioada sovietică: s-au organizat manifestări științ̦ifice și culturale, au fost editate colecț̦ii de lucrări științ̦ifice și artistice, au fost publicate articole în ziare, reviste etc. **Această pagină a devenit deja istorie, găsind un loc corespunzător în materialele de arhivă, fiind treptat acoperită de praful timpului.**

Tehnologiile informaționale moderne (IT) sunt instrumentul care determină strategia și tactica dezvoltării bibliotecilor naționale. Introducerea în circuit a tehnologiei informatice, accesul la telecomunicații, mediile electronice au dus la schimbări fundamentale în serviciul documentelor și informațiilor despre acestea, afectând totul: cititorul, bibliotecarul, forma și

calitatea serviciilor. Introducerea tehnologiei informației în practica Bibliotecii „Iț̦ic Mangher” a făcut posibilă realizarea a șapte baze de date bibliografice automatizate: **OLGA** (catalog electronic de cărți în limbi străine); **AUDI** (catalog electronic de documente audio-video); **FOND** (catalog electronic de bibliotecă); **KRED** (catalog electronic de cărți rare); **IRBIS** (catalog virtual al studiilor iudaice); **ISRL** (indexul cardului electronic al periodicelor străine primite de bibliotecă); **ARTI** (indexul electronic al articolelor din periodice evreiești). Biblioteca continuă să fie un punct de acces important la serviciile de informare online.

Biblioteca „Iț̦ic Mangher”, cu statutul de Centru Cultural, unește activitatea ***Arhivei***, a ***Micro-Complexului Muzeal al Patrimoniului Literar și Cultural al Evreilor Moldovei*** și a subdiviziunii ***Carte veche și rară*** în cadrul sectorului ***Analitică și Relații Externe*.**

Una dintre funcțiile bibliotecii este ***păstrarea și folosirea moștenirii culturale*** a evreilor din Moldova. În acest scop, biblioteca a început să digitizeze materialele video și fotografice existente ale bibliotecii, precum și arhivele private și documentele istorice ale comunității evreiești.

Digitizarea și prezervarea materialului de arhivă privind Comunitatea evreiască din Basarabia se referă la:

-- Documente: acte, manuscrise, hărți etc.;

-- Cărți vechi și rare;

-- Imagini fotografice;

-- Imagini vizuale.

Pe parcursul celor mai mult de **trei decenii** de existență, Biblioteca „Iț̦ic Mangher” nu a încetat să-și îmbogățească colecțiile, să selecteze informații despre viața și activitatea evreilor Moldovei, să promoveze cultura evreiască. Fondurile au fost completate din diferite surse cu documente, publicații științifice și ediții periodice. Multe donații au parvenit de la persoane particulare – tradiție vie până astăzi. Din prima zi biblioteca a beneficiat de generozitatea a peste **800 de donatori particulari**. Astăzi colecțiile bibliotecii ating cifra de peste 45 000 de documente, înregistrări muzicale și lucrări grafice, audio-video și alte materiale informaționale și de arhivă în limbile ebraică, idiș, română, rusă, în alte limbi europene. **Fondul Cărți Vechi și Rare** cuprinde mai mult de **2000** de exemplare și este compus de **cinci colecții:** cărți rare în ebraică, idiș, rusă; cărți cu autografe ale autorilor și rarități tipografice – cărți minuscule; cărți care sunt exemple de performanță artistică și tipografică; ediții limitate.

Digitizarea arhivelor din trecutul îndepărtat și recent a făcut posibilă apropierea de realitate, întrucât prezentul este un trecut bine uitat. Digitizarea este o activitate importantă și necesară.

Ea ajută la rezolvarea a două dintre cele mai importante sarcini ale bibliotecilor. ***În primul rând*** – salvarea fondului arhivistic cultural prin scanare. Desigur, raritățile bibliografice, filele vechi și cărțile într-un singur exemplar **nu pot fi complet păstrate sub forma unei copii digitale,** deoarece nu va transmite fragilitatea hârtiei și valoarea artistică a ilustrațiilor, revărsările de lumină pe pergament etc. Doar o carte bună este o sursă de cunoaștere și informații. Puteți prezerva exact acest lucru în copia digitală – textul

său, informațiile pe care le transportă în conținut. Subliniem: conservarea patrimoniului cultural, a originalului cuvântului tipărit, este una dintre sarcinile foarte importante nu numai la nivelul bibliotecilor, ci și al statului.

A doua sarcină a digitizării este de a pune cărțile și informațiile din ele la dispoziția unei game largi de cititori. Și pentru aceasta, cărțile scanate trebuie să fie digitizate nu doar pentru obținerea unei fotocopii, ci, mai ales, pentru a recunoaște textul. Deoarece solicitările oamenilor țin nu de fotografiile paginilor, ci mai ales de textul cărții. La digitizare, disponibilitatea fondurilor bibliotecii crește: puteți descărca imediat o carte sau să lucrați în formatul electronic dorit și într-un volum semnificativ mai mic decât sub formă de scanări.

În **anul 2022** au fost digitalizate: Boldur, Alexandru. *Muzica în Basarabia: Schiță istorică.* București: Institutul de Arte Grafice „Marvan”, S. A. R.,1940. 49 p.; *Кишиневский погром. Издание редакции „Освобождения”: Разделяй и властвуй. Кому на пользу? Докладная записка Еврейского общества. Русские прокламации. Резолюции русских собраний за границей. Кишиневская бойня и общественное мнение цивилизованного мира*. Stuttgart: Verlag und Druck von J. H. W. Dietz Nachf, 1903, nr. 8. 42 с.; Шмерлинг, Владимир. *Котовский*. Москва: Журнально-газетное объединение, 1937. 276 с.; Струве, Василий. *Израиль в Египте*. Петроград: Еврейская ист. библиотека, 1920. 53 с.

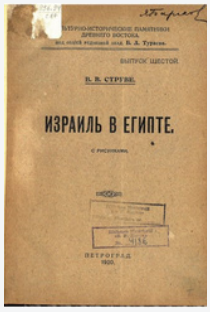

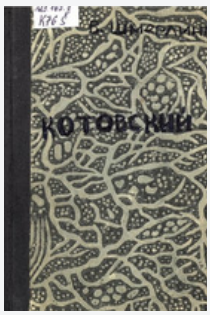

În anul **2023**: Шолом-Алейхем. *Тэвье-молочник*. Перевод с еврейского М. Шамбадала; иллюстрации Г. Ингер. Москва: ОГИЗ «Дер Эмес», 1946. 160 с.; Смоляр, Гирш. *Мстители гетто*. Перевод с еврейского М. Шамбадала. Москва: ОГИЗ «Дер Эмес», 1947. 128 с.; Штрайх, С. Я. *Н. И. Пирогов.* Москва: Журнально-газетное объединение, 1933. 160 с.; Габинский, Марк А. *Сефардский (еврейско-испанский) язык: Балканское наречие*. Ответственный редактор Р.Я. Удлер. Кишинев: Штиинца,

1992. 184 с.; Большая энциклопедия. Том 19. Санкт-Петербургъ: Типографія Товарищества „Просвѣщеніе”, 1909. 794 с.

Din cele de mai sus putem observa cât de mult timp, efort tehnic și intelectual necesită sarcina de digitizare a bibliotecii-centrului cultural pentru a păstra originalele și a crea copii digitale pentru utilizatori. **Și aici nu putem să nu menționăm despre un lucru foarte important în digitizare – metadatele.** Descrierea conținutului și contextul datelor crește utilitatea lor. Scopul principal al metadatelor este de a facilita descoperirea unor informații relevante, organizarea resurselor electronice. Important este faptul că ele facilitează, de asemenea, descoperirea resurselor prin permisiunea datelor de a fi găsite pe baza unor criterii relevante, identificarea resurselor, gruparea resurselor similare, departajarea resurselor care nu sunt similare, și oferirea de informații despre locație. Obiectele digitale sunt reprezentate prin arhitecturi de metadate, seturi de descriptori grupați în jurului materialului arhivistic pentru a-l explica, localiza, eficientiza în volume sau colecții. Accesul Deschis este libera disponibilitate online fără de restricții a literaturii necesare pe Internet.

Printre noile metode de serviciu introduse în biblioteca, se pot numi: transmiterea prin telecomunicații a informațiilor bibliografice și textuale, informarea analitică despre conținutul celor mai solicitate periodice, oferirea informațiilor utilizatorului **sub orice formă**. Biblioteca Evreiască „Ițic Mangher” a propus elaborarea revistei electronice ***Arhivarius***, care dezvăluie realități socio-culturale, imagini uimitoare ale trecutului mai multor generații de evrei care locuiesc alături de populația locală a acestui spațiu geografic. Din punctul nostru de vedere, revista ajută la rezolvarea celor două din cele mai importante sarcini ale bibliotecilor:

- salvarea cărților prin scanare; copia digitală, ca și originalul, este o sursă de cunoaștere și informare.
- punerea materialelor și a informațiilor la dispoziția unei game largi de cititori.

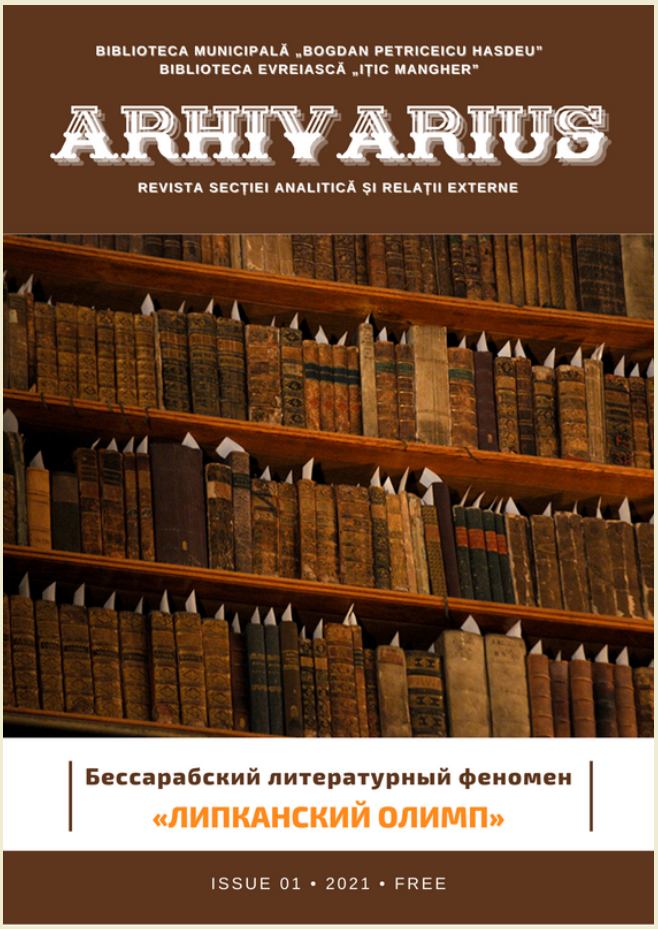

Nr. 1 al revistei a fost dedicat fenomenului literar din Basarabia interbelică ***Olimpul din Lipcani*** care a oferit literaturii evreiești moderne o constelație de nume de scriitori talentați și celebri, poeți, publiciști și figuri de teatru care au îmbogățit artele literare în ebraică și idiș (Eliezer Șteinbarg, Moise Altman, Ițic Mangher etc.).

Istoria culturii evreilor din Basarabia nu poate fi separată de istoria și cultura României și ale românilor basarabeni, inclusiv și de factorul polietnic.

Prin urmare, fiecare număr al revistei include articole științifice și eseuri pe teme conexe, extinzând spațiul cognitiv pentru utilizatori. Ca exemplu poate fi demonstrat Nr. 2 al

revistei, dedicat fotografiei vechi evreiești. Adevărata descoperire pentru echipa editorială a fost informația despre Iosif Berman, despre care utilizatorii au fost informați în articolul *Iosif Berman – un pasionat profesionist al artei fotografice etnologice din România.*

page 14 Arhivarius nr. 2, 2021

MARIANA COCIERU

IOSIF BERMAN – UN PASIONAT PROFESIONIST AL ARTEI FOTOGRAFICE ETNOLOGICE DIN ROMÂNIA

La ora actuală, când majoritatea fenomenelor etnoculturale au luat un alt contur etnologic, transformându-se sub incidența diverșilor factori sociali, economici, politici și psihologici, de o reală valoare sunt imaginile foto și filmele care au surprins la vremea lor momente ale culturii tradiționale diferite de cele performate în prezent. Ca orice cercetător, interesat de începuturile fructuoase ale campaniilor de teren, pornim de la activitatea imperioasă pe care au efectuat-o înaintașii noștri pentru a avea o percepere mai clară a ceea ce se întâmplă astăzi, când tumultul vieții dictează alte valori și principii, necesare civilizației contemporane. Lecturarea socială a faptelor de folclor devine și mai pertinentă, pe măsură ce consemnarea vizuală are rolul de a completa cu lux de amănunte descrierea etnografică. Cercetătoarea Susan Sontag în lucrarea *Despre fotografie* (*On Photography*), ne atrage atenția asupra rolului fotografiei pentru fiecare familie, în vederea constituirii propriei cronici-portret, „un fel de trusă portabilă de imagini care depune mărturie pentru legătura membrilor ei" (Sontag, 2014, p. 17), dar și de a „reafirma simbolic continuitatea și extinderea vieții de familie", de a oferi o „mărturie a existenței rudelor de familie" (Ibidem). Elocvente sunt și constatările cercetătoarei cu privire la fotografia cu rol de cronicar și etalon al unei lumi, care dă senzația unei universalități, „a întoarcerii în timp", a deținerii unei experiențe „mediată de obiectiv și de fotograf" (Știucă, 2020, p. 9). Urmărind rolul

Fotoreporterul Iosif Berman (1890-1941)

conveniilor estetice, fotografia reușește „o ceremonializare a cotidianului și se lansează chiar în omagierea banalului, astfel încât, în epoca postindustrială, această activitate devine un rit familial și un act de comunicare simbolică în contextul dispersării generațiilor marcate de nostalgia locurilor și a stilului de viață originar" (Ibidem). În această ordine de idei, nu putem să trecem pe neobservate pe lângă acele mostre de artă fotografică etnolo-

page 16 Arhivarius nr. 2, 2021

Copii cu steaua, în „Realitatea ilustrată", anul III, nr. 52, 21 decembrie 1929, p. 13, variantă color în tipar. Biblioteca Națională a României, Colecții Speciale Cabinet Foto

Țărancă din Munții Vrancei, jud. Putna, în „România Ilustrată", anul III, martie 1928, p. 39

Țărani din munții Vrancei, în „România Ilustrată", anul III, martie 1928, p. 39

Țărani din munții Vrancei, în articolul „Iosif Berman, fotoreporterul campaniilor lui Dimitrie Gusti" de Daniela Șontică. ziarul „Lumina", 23 august 2019

Țărani citind ziarul „Dimineața", în articolul „Iosif Berman și alți păsitori fără țintă prin viață" de Ion Drăgușanul, https://dragusanul.ro/iosif-berman-si-alti-pasitori-fara-tinta-prin-viata/

Nr. 9 al revistei a fost consacrat conferinței științifice dedicate personalității marcante al cărei nume îl poartă Biblioteca Municipală - B.P.-Hasdeu. Revista conține articole impresionante în limba română cu traducere în limba rusă, precum și un material despre dinastia Hasdeu cu fotografii de arhivă.

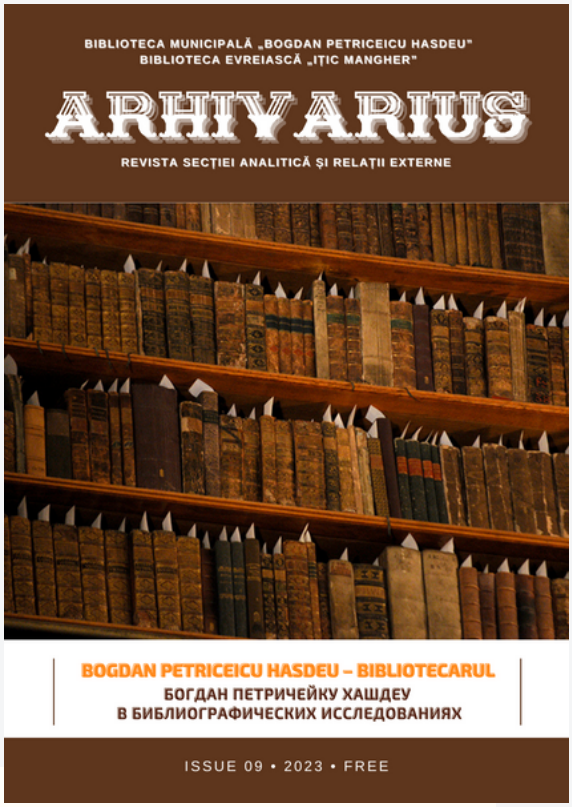

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „BOGDAN PETRICEICU HASDEU"
BIBLIOTECA EVREIASCĂ „IȚIC MANGHER"

ARHIVARIUS

REVISTA SECȚIEI ANALITICĂ ȘI RELAȚII EXTERNE

BOGDAN PETRICEICU HASDEU – BIBLIOTECARUL
БОГДАН ПЕТРИЧЕЙКУ ХАШДЕУ
В БИБЛИОГРАФИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЯХ

ISSUE 09 • 2023 • FREE

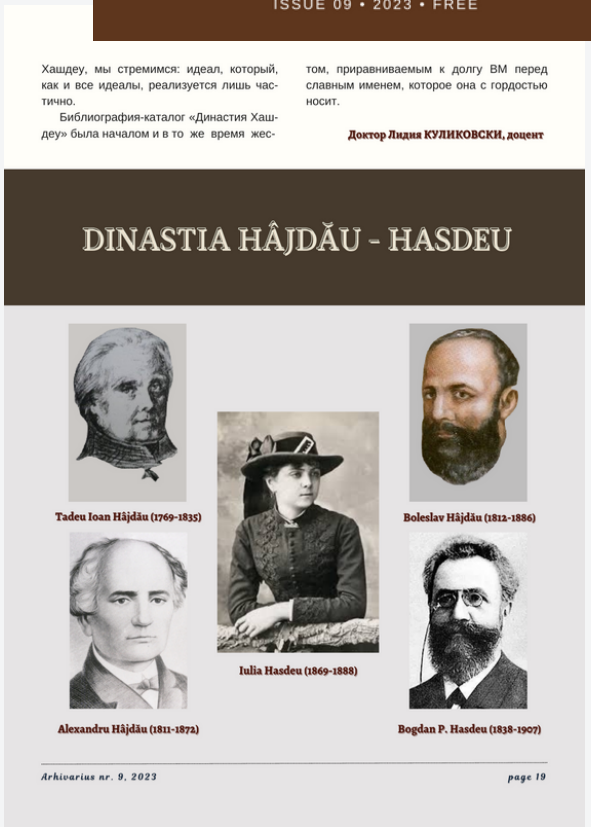

Хашдеу, мы стремимся: идеал, который, как и все идеалы, реализуется лишь частично.

Библиография-каталог «Династия Хашдеу» была началом и в то же время жестом, приравниваемым к долгу ВМ перед славным именем, которое она с гордостью носит.

Доктор Лидия КУЛИКОВСКИ, доцент

DINASTIA HÂJDĂU - HASDEU

Tadeu Ioan Hâjdău (1769-1835)

Boleslav Hâjdău (1812-1886)

Iulia Hasdeu (1869-1888)

Alexandru Hâjdău (1811-1872)

Bogdan P. Hasdeu (1838-1907)

Arhivarius nr. 9, 2023 page 19

Trebuie de menționat, de asemenea, voluminoasa lucrare enciclopedică ***Punctul de atracție – Biblioteca „Ițic Mangher”***, publicată în 2021, cu ocazia împlinirii a 30 de ani a bibliotecii, care reprezintă istoria amplă acestei instituții culturale și literare și rolul ei în viața populației evreiești din Moldova, cu date detaliate, inclusiv cele bibliografice al edițiilor și publicațiilor în mass-media de-a lungul acestor ani.

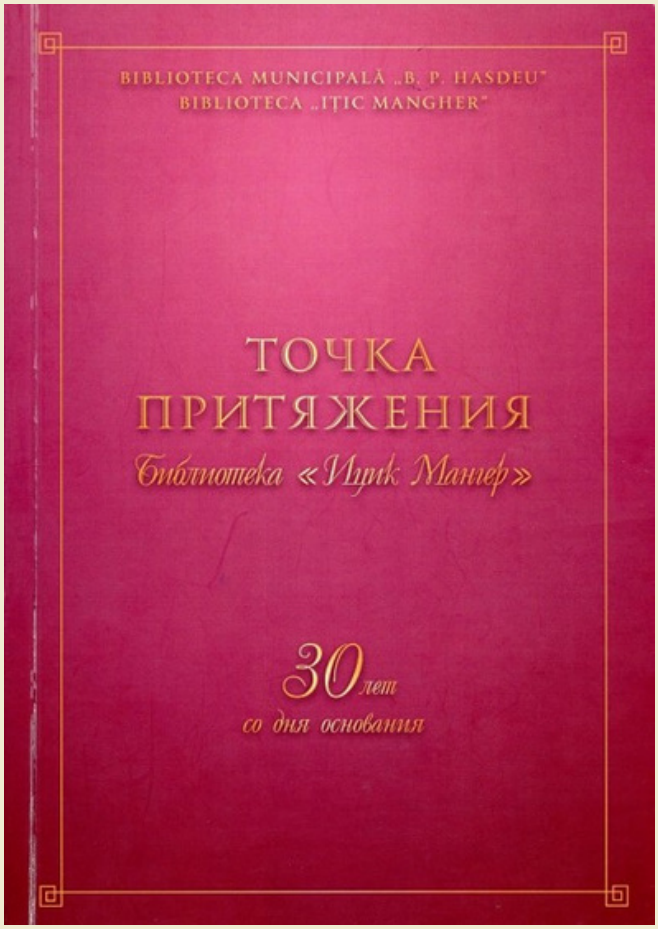

Principalele direcții de alcătuire a colecțiilor, digitizarea, asigurarea conservării și organizarea muncii sistematice cu raritățile arhivistice, popularizarea informațiilor despre acestea, pregătirea expozițiilor de carte, a expozițiilor virtuale, efectuarea excursiilor, participarea la conferințe, menținerea relațiilor cu bibliotecile din țară și din străinătate – toate acestea **necesită**:

- **tehnică digitală modernă și componentele acesteia;**
- **îmbunătățirea condițiilor de depozitare;**
- **creșterea locurilor de muncă vacante.**

Am speranța că Biblioteca „Ițic Mangher” se va menține și în viitor ca spațiu de dezvoltare și culturalizare la fel de ofertant și aproape de așteptările utilizatorilor.

КИШИНЕВСКИЙ ПОГРОМ – 120 лет. Актуальность исследований и историческая память

Валентина Турвиненко,
сотрудник Библиотеки им. И. Мангера

15-16 ноября 2023 года Еврейская Община Республики Молдова в партнерстве с Государственным Университетом Республики Молдова при поддержке Правительства Республики Молдова, Посольства Государства Израиль в Республике Молдова, Посольства Италии в Республике Молдова, Международной Организации по Реституции Еврейской Собственности провели Международную Конференцию, посвященную трагической дате – 120-летию Кишиневского погрома 1903 года. Конференция состоялась в зале «Regina Maria» Молдавского Государственного Университета.

В работе Конференции приняли участие Сергей ДЬЯКОНУ, специальный представитель правительства по политике памяти о Холокосте и борьбе с антисемитизмом, глава Кабинета Премьер-министра Республики Молдова; Янис МАЖЕЙКС, глава Представительства Европейского союза в Республике Молдова; Джоэл ЛИОН, Посол Государства Израиль в Республике Молдова; Лоренцо ТОМАССОНИ, Посол Италии в Республике Молдова; Игорь ШАРОВ, доктор истории, конференциар университар, ректор Молдавского Государственного Университета; Александр БИЛИНКИС, Председатель Еврейской Общины Республики Молдова.

В своём Приветственном слове госпожа Алёна ГРОССУ, директор Еврейской общины Республики Молдова подчеркнула, что важнейшей задачей нынешней конференции стало определение и междисциплинарное осмысление природы и исторических связей между кишиневским погромом и Холокостом. Последние исследования новых проявлений антисемитизма, усиления правых националистических трендов в современном мире, теорий заговора, фейковых новостей продемонстрировали актуальность изучения истории кишиневского погрома.

Все выступавшие отметили актуальность проведения нынешней конференции, т.к. последующие 120 лет после погрома, заполненные потрясениями I-й Мировой войны и неслыханными злодеяниями нацизма во II-й Мировой войне, а также послевоенные события, получившие неожиданное продолжение в наши дни после полувека относительно мирной жизни, продемонстрировали живучесть антисемитизма, вновь охватившего цивилизованный мир.

Кишиневский погром 1903 года, ознаменовавший начало 20 века, стал кровавой и мрачной предтечей самой большой катастрофы еврейства прошлого столетия – Холокоста. Он стал рубежным событием еврейской истории. А всё начиналось так. Накануне Песаха кишиневская газета «Бессарабец», возглавляемая националистом и черносотенцем Павлом Крушеваном, обвинила евреев в «кровавом навете», утверждая, что они совершили ритуальное убийство христианского ребенка. Официальное следствие доказало вину близкого родственника ребенка в совершенном преступлении, но было уже поздно: страсти накалились, и 19- 20 апреля (6-7 апреля по юлианскому календарю) произошел погром, унесший жизни 49 человек, 586 человек получили ранения, треть всех жилых домов и сотни еврейских лавок в Кишиневе были разрушены.

Кишинёвский погром получил огромный общественный резонанс во всем мире. В период, когда техника фотографирования была на подъеме, снимки о погроме появились во всей мировой прессе, став подлинными свидетельствами актов насильственного антисемитизма. Погром 1903 года резко усилил поток эмиграции евреев из Бессарабии в Европу, Северную и Южную Америку. Он активизировал сионистское движение в Бессарабии и мире, убедил первых сионистов в необходимости и важности их дела. После трагических событий в Кишиневе во многих местах черты оседлости Российской империи еврейское население стало организовывать отряды самообороны, в мире появились еврейские гуманитарные организации.

Целями и задачами конференции стали аналитическое осмысление исторических событий 1903 года и последствий погрома, последующих трагических актов еврейской истории с включением увековечения памяти пострадавших и придания нового импульса борьбе с этнической нетерпимостью на всех уровнях, как необходимой и неотъемлемой части молдавской национальной истории.

Статус Молдовы в качестве кандидата в члены Европейского союза сделал еще более злободневными дискуссии о национальной идентичности, о ценностях исторического прошлого.

В конференции приняли участие видные ученые – специалисты из Молдовы и зарубежных стран по истории евреев, му-

Николаевская улица

Люди, пострадавшие в результате погрома

зейного дела, образования, сферы противодействия антисемитизму. Основными разделами мероприятия были «Погром в Кишиневе 1903 года и его последствия»; «Отражение значимых событий еврейской истории в исследованиях и выставках музеев»; «Роль значимых событий еврейской истории в образовательных программах»; «Признание и сохранение еврейского наследия».

Все выступления разносторонне осветили тему Конференции. Особое впечатление произвели сообщения Фелиции ВАЛЬДМАН, доктора философии Бухарестского университета, главы румынской делегации в IHRA; Левиена РУВ, координатора по международному сотрудничеству Департамента образовательных проектов Дома Анны Франк, Нидерланды (онлайн); Джеймса БУЛГИН, руководителя исторического отдела Имперского военного музея, Великобритания (онлайн); Изабеллы ФУЛАУ, советника, координатора музея Института Э. Визеля, Румыния; Романа РАБИНОВИЧА, доктора истории, координатора Еврейского музея в Орхее, Еврейская Община Республики Молдова; Дианы ДУМИТРУ, доктора философии кафедры румынских исследований «Ион Рацу» Джорджтаунского университета, США (онлайн); Сандрин ТРЕЙНЕР, историка, журналиста и писателя, бывшего директора радиостанции France Culture, Франция; Сержиуса ЧОКАНУ, доктора архитектуры Института культурного наследия, Молдова; Саманты УИНН, директора по международным делам Всемирной организации по реституции еврейской собственности, США; Овидиу КРЯНГЭ, доктора истории, Клеймс Конференс, США и многих других.

Последствия погрома

Конференция создала площадку для обсуждения вопросов, имеющих отношение к Еврейской общине Молдовы, установлению устойчивых связей между Еврейской Общиной Молдовы и другими организациями для дальнейшей поддержки общины в последующих проектах. Это будет способствовать развитию более тесных отношений между Еврейской Общиной Молдовы и государственными органами, международными и неправительственными организациями в стране и за рубежом, позитивному имиджу Еврейской общины Республики Молдова. Молдова должна быть четко обозначена на еврейской карте мира.

Валентина Турбиненко,
сотрудник Библиотеки им. И. Мангера

O PERSONALITATE NECUNOSCUTĂ ȘI NEAPRECIATĂ LA JUSTA VALOARE – BORIS OXINOIT, MEDIC ȘI TRADUCĂTOR

Mariana Cocieru,
doctor în filologie, folclorist

În prezentul articol ne vom referi la câteva detalii biografice și activitatea de traducător ale unui medic neuro-psihiatru, de origine evreiască, pasionat de literatură, Boris Oxinoit. Destinul dramatic al intelectualului reiterează în mare măsură soarta multor învățați evrei basarabeni, supuși nenumăratelor persecutări din partea regimurilor totalitare, nevoiți să suporte consecințele impuselor evacuări și peregrinări pentru a-și continua viața și activitatea. Informațiile despre acest traducător sunt foarte sumare.

Cercetătorul Iurie Colesnic, valorificatorul multor personalități necunoscute din Basarabia, menționa faptul că, dacă nu s-ar fi păstrat mai multe traduceri publicate (ale poeziilor semnate de Duiliu Zamfirescu, Cincinat Pavelescu, Tudor Arghezi, Mihail Codreanu, Nicolae Costenco, Mihai Eminescu etc.) și câteva eseuri despre opera lui Aleksandr Sergheevici Pușkin, poate că nici cel mai perseverent istoric și critic literar nu ar fi găsit urme ale numelui său.

Cauzele necunoașterii activității sale literare de către istoricii literaturii române se deduc din întâmplările nefericite pe care le-a avut de suportat Boris Oxinoit, datorită cărora manuscrisele sale cu traduceri s-au pierdut de două ori, fapt care l-a marcat să abandoneze definitiv această activitate de suflet. Cu toate acestea, cele câteva traduceri identificate, inclusiv din operele lui Mihai Eminescu, ne dovedesc faptul că aportul de pionierat al medicului și literatului de origine evreiască la promovarea literaturii române în alte medii lingvistice a fost unul substanțial, chiar dacă nu a cunoscut o apreciere suficientă în domeniul traductologiei contemporane din Basarabia. Până la ora actuală există doar câteva mențiuni despre această personalitate a culturii evreiești, semnate de R. Marent, Gheorghe G. Bezviconi, Iurie Colesnic, Anna Bațmanova, Ludmila Chiciuc și Ionel Novac.

Investigând cele câteva materiale publicate privind reflectarea vieții și creației artistice a ilustrului poet al neamului românesc Mihai Eminescu în Basarabia constatăm că autorii Ion Șpac [Șpac, 1993; Șpac, 2002; Șpac, 2003], Ludmila Chiciuc [Chiciuc, 2007], Iurie Colesnic [Colesnic, 2013; Colesnic, 2014; Colesnic, 2015], Ionel Novac [Novac, 2022] se referă la presa periodică din prima jumătate a secolului al XX-lea, invocând nemijlocit revista *Viața Basarabiei*, care avea drept scop (enunțat de directorul revistei, Pan Halippa, în *Un cuvânt înainte*) intenția colaboratorilor revistei de a arăta „trudnicul drum al moldovenilor dintre Prut și Nistru spre Golgota suferinței lor neînțelese de cei streini de sânge și spre mormântul uitării amare din partea fraților de același sânge – drum care, la capătul a 106 ani de robie rusească, a adus zilele mărețe ale Învierii neamului românesc din Basarabia, răstignită și înmormântată de vie. Această dezvăluire a trecutului românesc basarabean ne-o propunem, nu pentru o zgândărire a rănilor trecutului, ci spre a-i face pe cei ce nu ne-au înțeles în trecut, să ne înțeleagă măcar acum și totodată spre a arăta moldovenilor basarabeni, cari poate se clatină pe picioarele lor slabe sau obosite, că în trecut, părinții și strămoșii lor au avut de îndurat suferinți și mai mari, dar nu s-au plecat, ci au așteptat vremurile de mântuire cu statornicia unui popor vrednic” [*Viața Basarabiei*, 1932, p. 3], și de a contribui, prin eforturile „condeielor cunoscu-te” și ale acelora „care până acum n-au avut curajul publicității”, ca periodicul să devină „acea revistă românească de cultură gene-rală, care să cultive pe cetitorul basarabean pentru scrisul și literatura românească” [*Viața Basarabiei*, 1932, p. 5].

Prin urmare, revista a găzduit, timp de doisprezece ani și șapte luni (ianuarie 1932 – mai-iulie 1944), numeroase articole care se refereau la „personalitățile de frunte ale națiunii, inclusiv cele din domeniul literaturii, urmărindu-se în acest sens atât familiarizarea cititorilor cu operele marilor clasici ai literaturii române, cât și popularizarea contribuției adu-se de ei culturii naționale. Evident, între aceș-tia, o deosebită atenție i-a fost acordată poetului Mihai Eminescu, căruia i-au fost de-dicate mai multe articole” [Novac, 2022]. Ionel Novac, parcurgând colecția incompletă a re-vistei (disponibilă pe site-urile: Biblioteca Na-țională Digitală „Moldavica” a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, Biblioteca Științifi-că (Institut) „Andrei Lupan” a Universității de Stat din Moldova, Biblioteca Municipală „Bog-dan Petriceicu Hasdeu” din Chișinău, Biblio-teca Muzeului Național al Literaturii Române, Biblioteca Academiei Române, Biblioteca Mi-tropolitană București, Memorialul Ipotești ș.a.), întreprinde un calcul al materialelor pu-blicate despre Eminescu și constată un nu-măr de douăzeci de publicații, la care s-ar adăuga și articolul *Eminescu în umorul Ghim-pelui*, semnat de Augustin Z. N. Pop, publicat în *Viața Basarabiei*, 1940, nr. 5-6 (citat în *Viața Basarabiei*, 1940, nr. 7-8, p. 128), dar negăsit de cercetător. Autorul precizează că revista nu a publicat nici o creație sau articol ziaristic semnat de Mihai Eminescu, ci doar articole și studii consacrate eminentului scrii-tor.

Revenind la subiectul prezentului articolul, vom menționa, că în numărul 1 al revistei *Viața Basarabiei*, identificăm o mențiune cu referire la traducerile în rusă a două poezii de Mihai Eminescu, efectuate de doctorul Boris Oxinoit, expediate revistei pentru publicare. Autorul mențiunii, P.C. (Petre Constantines-cu-Iași), precizează că traducerile vor fi păs-trate „pentru timpurile când vom fi în stare să facem o publicațiune în limba rusă pentru familiarizarea publicului rusesc cu poezia și literatura românească. Mulțumim d-lui B. Oxi-noit pentru serviciile pe care le face literaturii românești prin traducerile sale în rusește” [*Viața Basarabiei*, 1932, p.60]. Cu regret, con-stată Ionel Novac, variantele în rusă ale celor două poezii nu au mai văzut lumina tiparului.

Următoarea mențiune care se referă la tra-ducătorul Boris Oxinoit o identificăm în arti-colul semnat de juristul și publicistul R. Ma-

rent, intitulat *Mihai Eminescu și Basarabia*, publicat în ultimul număr al revistei *Viața Basarabiei* (1939, nr. 11-12), din care aflăm că la începutul secolului al XX-lea au activat câțiva traducători de limbă rusă care au transpus minunatele creații ale ilustrului poet Mihai Eminescu, precum și informații despre „o gamă largă de subiecte ce carac-terizează personalitatea şi creaţia lui Eminescu, începând cu elucidarea pătrunderii operei eminesciene în ţinut şi valorificărea ei în Basarabia, continuând cu apărarea de către poet a dreptului istoric al Basarabiei şi încheind cu evenimentele de comemorare a semicentenarului de la trecerea în nemurire a poetului. Lucrarea conţine suficiente informaţii care denotă conceptul istoric al poetului şi dezvăluie spiritul său militant în lupta pentru apărarea adevărului istoric" [Chiciuc, 2007, p. 8]. Reproducem aici fragmentul în care se trec în revistă numele traducătorilor identificați de R. Marent: „În Basarabia, unde mai există minoritari cari nu ştiu atât de perfect limba românească, Eminescu a fost tradus în ruseşte aproape complet.

Primul traducător pe care l-am găsit este domnul **Gheorghe Avachian**, care a tradus, în anul 1920, poezia «Glossă».

Al doilea traducător este poetul **Iorgu Tudor** [„trebuie considerat primul, căci publicase deja *Rumânskaia muza* (*Muza românească*, traduceri din poezia română, 1916)" – notează Iurie Colesnic în studiul *Primii traducători basarabeni din Eminescu* (Colesnic, 2013, p. 2; a se vedea: Colesnic, p. 274)]. Domnia sa a tipărit în revista *Poetul*, care a apărut la Chişinău, cunoscuta poezie „La steaua…" (Anul 1921, nr. 45, aprilie-mai, Chişinău).

În anul 1926, doamna **Alla Razu** a scos, tot la Chişinău, un volum de versuri ruseşti, intitulat: „Stihi" (*Versuri*). În acest volum a publicat traducerea poeziei „Mortua est!".

În 1928, **Vasile Laşcu**, poet şi dânsul, trecut în lumea cea de veci, a scos un volum: „Antologia poeziei româneşti", unde a adunat o serie de poezii ale tuturor scriitorilor români, traducându-le cât se poate de bine. Printre poezii găsim şi câteva de-ale lui Eminescu (V.L. Laşcov: *Antologia poeziei româneşti,* cu o prefaţă de Şt.N. Ciobanu. Chişinău, 1928). Volumul se deschide chiar cu Eminescu, şi anume: „O, rămâi…", „Şi dacă…", „Sonet", „Din noaptea…". Volumul a fost bine primit de către toţi cunoscătorii limbii literare ruseşti şi a celei româneşti, având şi o prefaţă din partea domnului Ştefan Ciobanu.

Al cincilea traducător este domnul **Alexandru Zisman**, din Chişinău. Domnia sa a tradus poeziile: a) „O, mamă…", b) „Sunt ani la mijloc…", c) „Când însuşi glasul", d) „Kamadeva", e) „Din noaptea…", f) „De-or trece anii…", g) „Venere şi Madona", h) „S-a stins viaţa… " şi i) „Peste vârfuri". Unele din aceste traduceri au fost tipărite, în anii din urmă, în ziarele *Bessarabskoe slovo* (*Cuvântul Basarabiei*) şi *Molva* (*Zvonul*).

Al şaselea traducător este domnul doctor **B[oris]. Oxinoit**, din Chişinău. Domnia sa are marele merit de a fi tradus aproape întregul volum de poezii, având drept criteriu ediţia Titu Maiorescu. Până în prezent, a tradus următoarele poezii: „Lacul", „Înger şi Demon", „Epigonii", „Luceafărul", „Strigoii", „Somnoroase păsările", „Singurătate", „Melancolie", „Împărat şi proletar", „Pe lângă plopii fără soţ", „Departe sunt de tine", „Odă", „Mai am un singur dor", „Crăiasa din poveşti", „Cu mâne zilele-ţi adaogi…", „De ce nu-mi vii", „S-a dus amorul…", „La steaua", „Glossă" şi „Criticilor mei". De vreo cincisprezece ani îl aprofundeafundează pe Eminescu, învățând, special, limba română, ca să-l citească în original, întrucât în altă traducere: germană, franceză sau engleză, poezia lui Eminescu pierde din farmecul ei suav. Domnia sa speră că va găsi

la Paris un editor care să tipărească volumul complet al poeziilor, astfel ca lumea slavă de pretutindenea să cunoască opera celui mai mare poet pe care neamul românesc l-a dat, până în prezent, omenirii.

Mihai Eminescu. *Poesii*. Bucureşti: Editura Librăriei Socec, 1884 - ediţia princeps, coord. de Titu Maiorescu

Al şaptelea traducător este domnul **V. Catranov**, fost profesor, care, de asemenea, a învăţat, special, româneşte, ca să poată, transpune, în mod cât se poate de exact, poeziile lui Eminescu.

În limba franceză, o poetă basarabeană **Olga Cruşevan Florescu** a tradus, de asemenea, unele poezii, pe care le-a publicat în reviste literare" [*Apud* Colesnic, 2014, p. 274-275; Colesnic, 2015, p. 65-66].

Istoricul și cercetătorul literar Iurie Colesnic, începând cu anul 1993, a publicat în renumita sa colecție *Basarabia necunoscută* numeroase portrete, articole despre personalitățile basarabene, multe dintre ele rămase de ceva vreme în neantul uitării. Meritul cercetătorului abundă în descoperiri și informații despre oamenii care au semnat o pagină în istoria necunoscută a Basarabiei. În volumul al IV-lea al acestei colecții, *Basarabia necunoscută*, apărut în anul 2002, a publicat un material despre traducătorul Boris Oxinoit, „medic și literat basarabean" (Gheorghe Bezviconi), care, în anii 1930, l-a dezvăluit cititorului rus pe Mihai Eminescu prin câteva traduceri reușite, care au avut drept scop să ofere o percepere obiectivă a geniului literaturii române. Biografia talentatului traducător necesită și astăzi o cercetare atentă pentru a i se determina locul și rolul în cultura țării. În deschiderea articolului *Boris Oxinoit,* Iurie Colesnic, evaluând munca traducătorilor, subliniază: „Primatul în literatură îl dețin întotdeauna creatorii autentici. Scriitorii originali capătă aureola meritată a celebrității, deși alături de ei muncesc zeci de editori modești, nu mai puțin împătimiți de literatură. Mă gândesc aici la o cohortă mare de traducători care, «împovărați» de marile culturi ale lumii, foarte rar riscă să expună pe hârtie ceea ce cred, simt și visează... și... ceea ce poate că i-ar descătușa nespus. Își ascund propria sensibilitate, propria respirație după redutele unor gânduri străine pe care ei le consideră mult mai mari, mult mai importante. Evident că drumul spre consacrare este riscant, de multe ori chiar fără șanse, pe când transpunerea într-o altă limbă a unor lucrări clasice fac din tine nu un epigon, ci un purtător de drapel" [Colesnic, 2002, p. 188].

În continuare vom prezenta mai multe descoperiri biografice, dar și literare, pe care le-a făcut Iurie Colesnic în studiile sale.

Boris Oxinoit s-a născut la 31 martie 1887, în Chişinău, în familia lui Isaac Oxinoit, familie care își trăgea rădăcinile din evreii târgoveți ai orașului. Provenea dintr-o familie numeroasă, având patru fraţi şi o soră, care s-au stins din viață mult mai devreme decât el. Și-a făcut studiile medii la Liceul Real de șapte clase (probabil, Liceul Real „Alecu Russo", înființat în 1873) din Chişinău, iar studiile superioare medicale – la Facultatea de Științe și Medicină a Universității din Lausanne, Elveția. Pentru a deveni un bun profesionist în medicină a urmat cursurile de medicină la Sorbona, cea mai renumită universitate franceză din Paris.

În anul 1914 a absolvit universitatea și s-a angajat ca psihiatru în oraşul Herson. Aici a făcut cunoștință cu Eugenia Brailovski, care a fost și colegă de serviciu. Între ei s-a înfiripat un sentiment de simpatie, care treptat s-a transformat într-o mare dragoste. În scurt

timp, cei doi s-au căsătorit. Ceva mai târziu, în anul 1926, după mai multe peregrinări, familia Oxinoit a luat hotărârea să se stabilească cu traiul în orașul de baștină al lui Boris, la Chișinău. Aici, medicul a reușit să deschidă la o periferie a orașului un spital de psihiatrie, unde a muncit alături de soţia sa Eugenia. Din nefericire, peste câțiva ani a avut loc o mare tragedie. Niște infractori au pătruns în spital și i-au omorât soția, care se afla în momentul acela în tura de noapte. Răpus de durere, nu a mai avut curajul și puterea să continue, și a hotărât să desființeze spitalul, alegând să se angajeze ca medic în alte instituţii medicale din oraș. A colaborat cu profesorul psihiatru Anatol D. Koțovski, Ion E. Varzar, Ion C. Şeptelici-Herţescu (Sanatoriul profesorului Koțovski pentru alienații mintali/ Spitalul Clinic de Psihiatrie din Costiujeni) ş.a. Timp de mai mulți ani a făcut voluntariat, activând în calitate de medic la Spitalul evreiesc din Chişinău, care trata bolnavii gratuit, devenind unul din cele mai mari spitale din Chișinău la începutul sec. al XX-lea.

Boris Oxinoit (n. 31 martie 1887, Chișinău, Basarabia - d. 1964, Pskov, Federația Rusă)

Înn deschiderea acestui articol am pomenit despre începuturile de traducător ale lui Boris Oxinoit, menționate în primul număr al revistei *Viața Basarabiei* din 1932.

În pofida faptului că redacția revistei nu a reușit să-i editeze cele două poezii traduse din opera lui Eminescu, medicul Oxinoit și-a publicat totuși o parte din traduceri în ziarul *Бессарабское слово* (publicație care a activat pe parcursul anilor 1922-1938). Astfel în suplimentul literar al ziarului au văzut lumina tiparului variantele în rusă ale poeziilor lui Mihai Eminescu (poemul *Luceafărul*, *Înger de pază, La steaua, Cu mâine zilele-ti adaugi, Strigoii* ș.a.), Duiuliu Zamfirescu (*Corsarul*), Cincinat Pavelescu (*Strofe*), Mihail Codreanu (*Faust-Margarita*), Tudor Arghezi (*Poate că este ceasul*) etc. A tradus din germană în rusă și câteva opere semnate de Christian Johann Heinrich Heine. A redactat și o serie de eseuri despre creația literară a poetului Alexandr S. Pușkin [Colesnic, 2002, p. 188].

Boris Oxinoit și familia la vila de la Malina Mică (1923)

A fost un bun cunoscător al operelor scriitorilor contemporani. Revista *Viața Basarabiei* (1937, nr. 11) a publicat o informație, semnată de R.R. [Rafail Radiana], privind o traducere realizată de Boris Oxinoit: „Boris Oxinoit, medic și literat basarabean, a tipărit în suplimentul literar al ziarului «Bessarabscoe Slovo» de Duminică 26 septembrie, a doua traducere, foarte izbutită, din poeziile lui N.F. Costenco: anume, poezia «Strigoiul»” [din volumul N.F. Costenco, *Poezii*. Chișinău, 1937. 48 p.] [Rafail Radiana, 1937, p. 727].

Prima a fost tradusă în rusă creația *Poezie*.

În 1940, Boris Oxinoit a fost numit medic-șef al Spitalului Direcției a IV-a, găzduit de clădirea Sanatoriului electro-foto-hidraulic pentru boli interne, nervoase și chirurgicale al medicului Lazar Tumarchin (sau Clinica de hidroterapie a medicului Tumarchin) (actualmente monument de arhitectură de însemnătate națională, introdus în Registrul monumentelor de istorie și cultură a municipiului Chișinău la inițiativa Academiei de Științe a Moldovei, amplasat la intersecția străzilor Pușkin și Șciusev). Iurie Colesnic face o remarcă importantă cu privire la acest detaliu biografic: „Nu credem că noile autorități nu știau nimic de preocupările literare ale lui Boris Oxinoit, dar, în acea criză de cadre calificate, sovieticii – conștient – au trecut cu vederea trecutul său literar, refugierea din Basarabia…" [Colesnic, 2002, p. 189].

Peste ceva timp, a fost nevoit să se evacueze împreună cu fiica la Tiraspol (22 iunie 1941), fiind medic însoțitor într-un tren de răniți. Apoi, au fost constrânși să se evacueze în Krasnodar, îndeplinindu-și misiunea de medic la un dispensar fizioterapeutic. Întrucât războiul era în plină desfășurare, a primit o citație de a se prezenta la comisariat pentru a fi înrolat în rândurile armatei sovietice și trimis pe front. Deoarece era o criză majoră de cadre medicale pentru tratarea răniților de război, a fost evacuat aproape de linia frontului, care ajunsese deja în Rostov. Cu regret, drumul de evacuare a fost unul dificil și cu mare pierdere. În tren i-a fost furată valiza cu manuscrisele traducerilor sale. A fost o lovitură nemaipomenită pentru medicul împătimit de literatură.

Ajuns în orașul Fergana, amplasat în partea de est a Uzbekistanului, a fost găzduit de o veche cunoștință și prietenă. I s-a propus să activeze la filiala Institutului Științific de Fizioterapie de Stat „N.A. Semașko", sub îndrumarea medicului B.V. Babahanov, instituție reprofilată în perioada războiului în Spitalul fizioterapeutic republican, unde se acordau îngrijiri bolnavilor și răniților care veneau din spitalele de evacuare.

În timp ce se afla la Fergana, o întâmplare fericită l-a motivat să revină la pasiunea sa pentru literatură. La una din piețele orășelului a avut norocul să găsească și să procure un volum cu versurile lui Eminescu. Au urmat cinci ani de muncă asiduă, reușind, în cele din urmă, să restabilească manuscrisele cu traduceri pierdute.

După ce s-a terminat războiul, a decis să părăsească Fergana, stabilindu-se cu traiul în regiunea Moscovei, pentru a fi cât mai aproape de unica sa fiică Dina, care era studentă la Institutul de Medicină nr. 4 din Moscova. O perioadă a activat în funcția de medic-șef, apoi doar în calitate de medic neurolog la Casa de odihnă a minerilor din Bobrik Gora (centrul istoric al orașului Donskoi, regiunea Tula, Federația Rusă), profesând până în anul 1958, când a fost pensionat. Ieșit la odihna binemeritată, Boris Oxinoit împreună cu familia fiicei Dina s-au stabilit cu traiul în unul dintre cele mai vechi orașe ale Federației Ruse, Pâskov, oraș situat în apropiere de Estonia. Străvechea urbe l-a cucerit de la bun început pe protagonistul nostru, dezvăluindu-i treptat din tezaurul său cultural și peisagistic: Cetatea Pâskov, vechile și faimoasele biserici, catedrale și mănăstiri, Palatele lui Pogankin, râul Velikaia etc.

Bunelul Boris a fost foarte atașat de nepoțica Eugenia. Fiind zilnic cu ea, îi recita din versurile renumiților poeți ruși: Nikolai Nekrasov, Fiodor Tiutcev, Alexei Pleshcheev. El a familiarizat-o și cu poeziile lui Mihai Eminescu. Marea lui dorință de a-și vedea publicate traducerile creațiilor marelui poet român l-a însoțit mereu pe Boris Oxinoit. Impulsionat de acest gând, a decis să apeleze la serviciile unei rude, Ilia Oxinoit, care era la acea vreme angajat al Societății de Prietenie *Moscova - Moldova*. Prin intermediul lui Ilia, a trimis o scrisoare cu rugămintea de a-i fi publicate traducerile. Cu regret, a primit un răspuns oficial negativ, invocându-se motivul că lui Mihai Eminescu i-au fost făcute destule traduceri, iar de altele nu mai era nevoie. Cu durere în

suflet, și-a aruncat toate manuscrisele pe foc, renunțând astfel la întreaga sa moștenire literară și la speranța de a-și vedea opera publicată. În 1964, în urma unei boli incurabile, Boris Oxinoit a plecat la cele veșnice și a fost înmormântat la cimitirul din orașul Pâskov.

Istoricul Iurie Colesnic ne dezvăluie în studiul său informații foarte prețioase despre cum a aflat de traducătorul Boris Oxinoit și despre soarta lui de după anul 1940: „Numele lui a mai licărit o dată în paginile revistei *Basarabia*, nr. 4, 1991, atunci când a fost publicat studiul lui Gheorghe Bezviconi *Cărturari basarabeni*. Eram convinși că el a avut destinul altor scriitori basarabeni care s-au refugiat peste Prut și s-au topit în anonimatul din România socialistă. Întâmplător, am descoperit că profesoara de muzică Lia Oxinoit poate avea niște legături de rudenie cu acest scriitor și la rugămintea dumneaei, din Germania, de la fiica lui Boris Oxinoit, Dina, ne-a sosit un colet cu fotografii și niște notițe biografice scrise în limba rusă, care conțineau nu numai nuanțările necesare pentru scrierea unei biografii, dar și câteva detalii pe care nu le putem ocoli. Boris Oxinoit a fost un om profund credincios și toată viața lui nu s-a despărțit de Biblie (idiș). Această carte a fost pusă alături de el în sicriu” [Colesnic, 2002, p. 194].

Credem că prin intermediul acestui portret biografic, cititorii revistei vor avea prilejul să-și reamintească sau să-l cunoască pe cel care a fost Boris Oxinoit, o personalitate importantă pentru traductologia din Basarabia, dar neapreciată încă la justa sa valoare.

Referințe bibliografice:

Baţmanova, 2018 – Бацманова, Анна. *Неизвестная звезда Бориса Оксинойта*. În: *Bibliopolis*. 2018, nr. 3, p. 113-116.

Chiciuc, 2007 – Chiciuc, Liudmila. *Cu privire la reflectarea vieții și operei poetului Mihai Eminescu în paginile revistei „Viața Basarabiei” (1932-1944)*. În: *Conferința științifică „Totalizarea activității de cercetare a cadrelor didactice”. Secția Istorie și limbi moderne, 20 aprilie 2007*. Coord. ed.: Cornea Sergiu. Cahul: „Turnul Vechi” SRL, 2007, p. 5-9.

Colesnic, 2002 – Colesnic, Iurie. *Basarabia necunoscută*. Volumul 4. Chișinău: Museum, 2002. 302 p.

Colesnic, 2012 – Colesnic, Iurie. *Chișinăul și chișinăuienii*. Prefață de Lidia Kulikovski. Chișinău: [S. n.], 2012 (Tip. „Elena – V.I.”). 600 p. [Un traducător, p. 465].

Colesnic, 2013 – Colesnic, Iurie. *Primii traducători basarabeni din Eminescu*. În: *Timpul: Unicul ziar național*. 2013, 25 ianuarie, p. 22. [A se vedea: Colesnic, Iurie. *Primii traducători basarabeni din Eminescu*. În: *Timpul.md*, 2021, 16 ianuarie. Disponibil: https://timpul.md/articol/primii-traducatori-basarabeni-din-eminescu-40265.html].

Colesnic, 2014 – Colesnic, Iurie. *Chișinăul din inima noastră*. Chișinău: Ulysse, 2014. 636 p. [*Primii traducători basarabeni din Eminescu*, p. 274-277].

Colesnic, 2015 – Colesnic, Iurie. *În culisele istoriei*. Chișinău: Cultura, 2015. 636 p. [*Primii traducători basarabeni din Eminescu*, p. 65-68].

Novac, 2022 – Novac, Ionel. *Mihai Eminescu în paginile revistei „Viața Basarabiei”*. În: *Blogul „Centrul Academic Internațional Mihai Eminescu”*, 2022, 14 noiembrie. Disponibil: https://centruleminescubm.wordpress.com/2022/11/14/mihai-eminescu-in-paginile-revistei-viata-basarabiei/.

Rafail Radiana, 1937 – R[afail]. R[adiana]. *Varia*. În: *Viața Basarabiei*. Anul VI, 1937, nr. 11, p. 726-727.

Șpac, 1993 – Șpac, Ion. *Ecouri eminesciene în paginile revistei „Viața Basarabiei”*. În: *Știința*, nr. 1, 1993, p. 9.

Șpac, 2002 – Șpac, Ion. *Viața Basarabiei, 1932-1944: cercetări bibliografice și informative*. Ediție îngrijită de Lidia Kulikovski. Chișinău: Pontos, 2002.

Șpac, 2003 – Șpac, Ion. *Ecouri eminesciene în paginile revistei Viața Basarabiei*. În: *Peste secolele toate. Exegeze și creații semnate de bibliologi*. Alcătuitor: Dumitru Pasat. Responsabili de ediție: L. Kulikovski, T. Coșeriu. Chișinău: Pontos, 2003, p. 91-96.

Viața Basarabiei, 1932 – *Viața Basarabiei*. Anul 1. 1932, nr. l. 64 p.

Doctorul Boris Oxinoit
înconjurat de colegi la Spitalul Clinic
de Psihiatrie al doctorului Anatol Coțovschi (1940)

Библиотека «Ицик Мангер» - активный проводник Республики Молдовы в Бразилии

Ольга Сивак, главный специалист, Библиотека им. И. Мангера

На протяжении многих лет сотрудники Кишиневской еврейской библиотеки «И. Мангер» ведут активную работу по изучению традиции, истории, языков, литературы и культуры бессарабских евреев и с радостью делятся накопленными знаниями с краеведами и историками Молдовы и из-за рубежа.

Продвижение культуры молдавских евреев приобретает все более широкие формы: от издания книг и открытия музеев до поиска имен по индивидуальным запросам. Чтобы сделать популяризацию еврейской культуры Молдавии наиболее красочной, яркой и запоминающейся, библиотекари уже давно освоили такие современные формы подачи материала как видео-презентации. Они легко доступны и в пространстве интернета, и в традиционной работе лектора и экскурсовода. В фонде библиотеки «И. Мангер» создана целая коллекция видео-презентаций по еврейской истории и литературе Молдовы, Израиля, Восточной и Центральной Европы, США. Поэтому, когда год назад, по рекомендации руководства еврейской общины, из Бразилии раздался звонок с просьбой помочь организовать выставку по истории евреев Молдовы в Сан-Паулу, библиотека охотно согласилась принять в этом участие, даже не подозревая сколько времени и усилий потребуется для этого.

Но сначала мы познакомились, правда заочно, с удивительным человеком – Флавио Мендес Бительманом – Почетным консулом Молдовы в Бразилии. Его энергии, напористости, энтузиазму, с которыми он продвигает интересы Молдовы не только в Бразилии, но и по всему миру, может позавидовать любой член еврейской общины Молдовы.

Еврейские корни Бительмана привели его в нашу страну в 2006 году. Его отец, обе бабушки и оба дедушки родом из Единец, Кишинева и Секурень. В Единцах Флавио познакомился с Ефимом Аккерманом, который помог ему в поисках следов семьи Бительман. В 2018 году он снова посетил Молдову и познакомился с председателем ЕОРМ Александром Билинкисом.

Флавио Мендес Бительманом – Почетный консул Молдовы в Бразилии

Как говорится, «кровь - не водица»: с первой встречи с землей предков прошло почти восемнадцать лет, за эти годы Флавио Бительман стал настоящим посланником нашей республики в Латинской Америке, почетным консулом Молдовы в Бразилии, а с 2021 генеральным секретарем бразильской ассоциации консулов.

Его неуемная энергия направлена и на помощь евреям диаспоры в поиске документов 19 и 20 столетий, свидетельств о рождении их родственников из Бессарабии, а также на продвижение нашего вина - сегодня в Бразилии продается более 120 марок молдавских вин, и на организацию, кинофестивалей с показом молдавских художественных и документальных фильмов. На уровне президента страны и министерства иностранных дел он сумел ускорить процесс ратификации безвизового туризма Молдова-Бразилия в бразильском парламенте. Он читает лекции, ведет дебаты, преподает в школах, выступает на радио и телевидении, участвует в создание площади Молдавии в Сан-Паулу, - и все это делается в интересах нашей республики!

Видео-презентация «История евреев Республики Молдова» охватывает исторический период от античных времен до наших дней. До сих пор считалось, что евреи на территории к востоку от Карпат появились не ранее 14-16 веков. Актуальные исследования румынских, молдавских и украинских историков доказывают, что еще в 5 веке до н.э. в греческих колониях вдоль Днестра проживали довольно многочисленные еврейские общины, которые вели активную экономическую деятельность. В Римской провинции Мезия, в Дакии, и в молодом Молдавском княжестве, еще во времена правления первых господарей, еврейское присутствие в торговле подтверждается документально. В средние века мы можем говорить о проникновении евреев в Молдову из Крыма, Османской империи и стран центральной Европы, особенно после их изгнания из Испании. Но, безусловно, именно XVIII и XIX века стали переломным моментом в истории европейской еврейской миграции и формировании еврейской общины Молдовы, как религиозной, культурной, экономически активной составляющей молдавского общества.

Когда библиотека предложила Флавио Бительману английскую версию видео-презентации, он со свойственной ему энергией, принялся за организацию выставки по дипломатическим каналам. Потребовался почти год на подготовку экспозиции. Сначала Флавио перевел все содержание слайдов на португальский язык, затем сотрудники библиотеки адаптировали португальскую версию к иллюстрациям и фотографиям. Потом, как всегда в этой работе, возникла проблема качества старых фотографий, пришлось много работать и над этой частью экспозиции. В результате 27 сентября 2023 года в Музее Холокоста в столице Бразилии Сан-Паулу торжественно открылась выставка, посвященная истории нашей еврейской общины.

Несмотря на плохие погодные условия – в Сан-Паулу в тот вечер прошел сильнейший ливень и отключилось электричество – на открытие выставки пришло 150 человек, среди которых было много потомков тех, кто в разные годы и по разным причинам покинул Бессарабию. В приветственной речи Флавио Мендес поблагодарил еврейскую общину РМ, лично А. Билинкиса, Алену Гроссу, Ирину Шихову, Галину Каргер и колектив Кишиневской еврейской библиотеки им. И. Мангера за сотрудничество и проделанную работу, которая, по его мнению, привлечет большое внимание к Республике Молдова.

Мы же в свою очередь благодарны Флавио Бительману и его команде за бережное отношение к источнику – видео-презентации, содержание и дизайн которой практически не претерпели изменений. Это заставляет нашу библиотеку почувствовать себя настоящим консулом Молдовы в Бразилии и во всей Латинской Америке, где планируется представление экспозиции в будущем.

ФОТОРЕПОРТАЖ С ВЫСТАВКИ В САН-ПАУЛУ (БРАЗИЛИЯ)

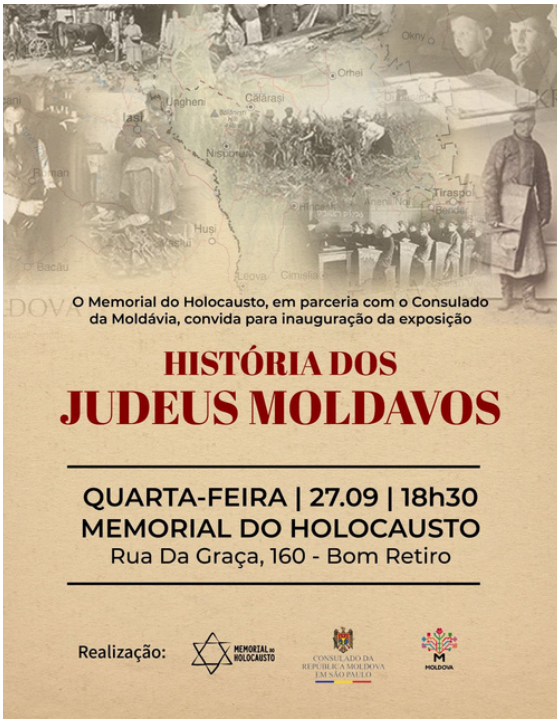

DINCOLO DE CĂRȚI. BIBLIOTECA „IȚIC MANGHER” – INCLUZIUNE ȘI INOVAȚIE PENTRU O LUME DIVERSĂ

Angela BORȘCI, șef serviciu, Biblioteca „Ițic Mangher”

În zilele de 18-20 octombrie curent am avut onoarea să reprezint Biblioteca în calitate de invitat special la Conferința Națională ANBPR Bibliopublica „Biblioteci Pentru Comunități Incluzive”, care s-a desfășurat la București.

În comunicarea mea cu titlul „Dincolo de cărți. Biblioteca «Ițic Mangher» – incluziune și inovație pentru o lume diversă” am vorbit despre serviciile și programele bibliotecii noastre pentru diferite pături sociale: adulți („Mame loșn” (Limba mamei), „Cinemateca în bibliotecă”, „Modul sănătos de viață”, „Universul cărții evreiești”, „Festivalul cărții evreiești”, „Library cafe”), copii (centrul de învățământ preșcolar, școala duminicală pentru copii evrei, „Cartea. Lectura. Adolescentul”, „Povestea de șabat”, mai multe ateliere de creație), persoane defavorizate (grădinița și școala pentru copii slabvăzători, Centrul de reabilitare pentru copii cu dizabilități „Atenție” și copii care suferă de autism) și mame cu copii – refugiați din Ucraina (centrul „Spațiu sigur pentru mame și copii”).

Instantaneu din cadrul conferinței

M-am străduit să aduc la cunoștința celor prezenți faptul că Biblioteca „Ițic Mangher” se redefinește pentru a fi nu doar un spațiu de citit, ci și un centru incluziv de învățare și inovație, punând accentul pe dezvoltarea comunității și oferind oportunități pentru toți membrii săi, indiferent de vârstă, gen, confesiune sau background cultural.

Programul Conferinței a fost foarte variat și a inclus numeroase prezentări, mese rotunde și evenimente cu caracter cultural, științific și

educațional, în cadrul cărora au fost aduse în discuție subiecte de interes pentru bibliotecile moderne: practici digitale incluzive, incluziunea socială și culturală, bibliotecile ca spații de sprijin pentru refugiați și etnii conlocuitoare, rolul bibliotecilor publice în educația nonformală.

Pe lângă lucrările plenare și atelierele tematice, în cadrul conferinţei am mai vizionat piesa de teatru „Doi pe o bancă", la Teatrul de Comedie și am vizitat Casa Memorial „Tudor Arghezi", unde am participat la o serie de activități de educație nonformală pentru cultivarea compasiunii pentru comunități incluzive.

Am avut parte de un timp frumos cu mult soare, dar și de căldura sufletească organizatorilor. Am plecat acasă cu noi cunoștințe și cu un bagaj de impresii și idei pe care ținem să le implementăm în viitorul cel mai apropiat.

Istoria bibliotecii noastre face parte din bogata istorie a Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu".

Biblioteca evreiască „Ițic Mangher" și-a deschis ușile în anul 1991 și a fost prima rândunică din stolul bibliotecilor etnice din Republica Moldova. Ulterior au mai fost deschise încă cinci: bulgară, găgăuză, polonă, rusă și ucraineană.

Din 1995 am obținut statut de Centru Cultural. Am fost prima bibliotecă care a început să practice servicii și programe, deci ne-am transformat într-un spațiu modern și incluziv, extinzându-ne orizonturile pentru a oferi o gamă cât mai variată de servicii inovative. Suntem nu doar un depozit de cărți, ci un centru VIBRANT de învățare și creativitate, adaptat pentru a satisface nevoile diverse ale comunității. Sarcina primordială a bibliotecii noastre este valorificarea, conservarea, dar și diseminarea istoriei, culturii, tradiției și literaturii poporului evreu. Și în acest context, pe parcursul existenței bibliotecii au fost deschise mai multe programe și servicii pentru adulți și copii.

Acum vă invit la o excursie improvizată prin biblioteca noastră!

MUZEUL PATRIMONIULUI CULTURAL AL EVREILOR MOLDOVEI

Suntem unica bibliotecă care se poate lăuda cu un muzeu. A fost înființat în același an – 1991. Printre exponate se regăsesc cărți de rugăciuni din sec. 18-19 cu copertă din piele și incrustate cu argint și fildeș; suluri de Tora, scrise pe pergament; obiecte de cult; diferite obiecte și vestimentație, donate de familii de evrei. Printre vizitatorii muzeului șef rabinul Mozes Rosen, principele Radu, regre-tatul Aurel Vainer, președintele Federației Comunităților Evreiești din România, istoricul și bibliotecarul Lucian-Zeev Herșcovici, și încă multe alte persoane inedite.

Tradiția evreiască pune un mare accent pe respectul față de persoanele în etate. În antichitatea israelită bătrânii erau consideraţi un segment foarte important al societăţii şi se bucurau din partea acesteia de un respect deosebit.

Deci pentru această categorie de utilizatori, în bibliotecă au funcționat cândva și mai funcționează încă următoarele servicii:

A. **CENTRUL IUBITORILOR DE LIMBA IDIȘ**, ulterior **CLUBUL MAME LOȘN** (limba mamei). Aici se adunau scriitori, intelectuali, oameni de rând, care posedau limba ștetlurilor – limba idiș. Citeau, cântau, discutau, depănau amintiri, râdeau, altădată mai scăpau câte o lacrimă...

B. **CINEMATECA ÎN BIBLIOTECĂ**. Ne adunam în fiecare joi, ca să privim un film, după care, să discutăm cele privite.

C. **INFOHELP**. Când a început nebunia gadgeturilor, cei mai afectați s-au dovedit a fi bătrânii. Și atunci le-am venit noi în ajutor.

D. **BIBLIOVECINII**. Un serviciu pentru persoane cu deficiențe locomotorii. Vara, în fiecare zi de vineri, pe la chindii, colega noastră iese în

curtea blocului pentru a citi presa, a prezenta cărți, a discuta pe marginea celor citite și a mai pune țara la cale cu vecinii de prin împrejurimi.

E. **MODUL SĂNĂTOS DE VIAȚĂ**. Un serviciu pentru doamne de vârstă inteligentă, care au grijă de sănătatea lor.

Instantaneu din cadrul conferinței

F. **UNIVERSUL CĂRȚII EVREIEȘTI**. Este un serviciu, în care ne deplasăm către persoanele de vârstă înaintată pentru a le familiariza cu opera scriitorilor evrei, cu noutăți editoriale și multe și de toate. Pe timp frumos vin ei la noi. Iar în pandemie – ne întâlneam cu ei online.

G. Un alt serviciu care se bucură de tare mare succes se numește **MOLDOVA–TERITORIUL VALORILOR ETERNE**. De mai mulți ani biblioteca organizează excursii în română, rusă și engleză, individuale și în grup, pentru copii și adulți prin locurile memorabile ale istoriei și culturii evreiești din Chișinău și din țară.

H. Încă un serviciu marca Biblioteca „Mangher" este **FESTIVALUL CĂRȚII EVREIEȘTI** (1997), care în acest an a ajuns la cea de a 26-a ediție. Se organizează, tradițional, în toiul sărbătorilor autumnale evreiești, în luna octombrie. (**Roș ha Șana, Sukot, Simhat Tora**). Aici au loc expoziții și prezentări de carte, conferințe literare, mese rotunde, masterclassuri și câte și mai câte. Nici în pandemie nu am avut astâmpăr. Am lucrat online.

J. Cel mai nou serviciu pentru adulți este **LIBRARY CAFE**. Aici, la o cafea, scriitorii evrei se întâlnesc cu publicul cititor pentru a-și prezenta cărțile noi.

O altă categorie de utilizatori, care se bucură de o deosebită atenție sunt COPIII.

Cel mai longeviv serviciu pentru această categorie, care anul acesta a împlinit 29 de ani, este **TABĂRA DE CREAȚIE DE VARĂ** (1994). Aici, timp de 4 săptămâni stăpânii bibliotecii sunt copiii: citesc, se distrează, călătoresc, merg în excursii, învață, leagă tovărășii..., se simt bine!

În lucrul nostru cu copiii punem accent pe **PROGRAME EDUCAȚIONALE: BIBLIODĂDACA,** unde mămicile își lasă odraslele în grija bibliotecarilor; **CENTRUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT PREȘCOLAR** și **ȘCOALA DUMINICALĂ PENTRU COPII EVREI** (aici ei studiază Tora, istoria, obiceiurile și tradițiile poporului evreu).

Pentru cei mai măricei avem **STUDIEREA LIMBILOR: cluburile ENGLEZA VORBITĂ și TRAUMINSEL** (clubul amatorilor de limbă germană) și serviciul **CARTEA. LECTURA. ADOLESCENTUL** (aici, prin carte se abordează mai multe probleme cu care se confruntă copiii noștri: bullying, prietenia și prima dragoste, relațiile cu părinții, profesorii și colegii etc.).

TEATRUL ARLECHIN crește viitori mari artiști. Aici sunt implicați foarte activ și părinții. *Volens nolens*, învață roluri, își pun costume și ies în scenă alături de odraslele lor.

Tot pentru copii funcționează mai multe **ATELIERE DE CREAȚIE**: desen, modelare în lut (Iacov Piker, ceramist, membru al Uniunii Meșterilor Populari din Republica Moldova), din fetru, din hârtie, aplicații și câte și mai câte...

Și cel mai tânăr serviciu este **POVESTEA**

DE ȘABAT. Cei mai mici utilizatori ai bibliotecii noastre – preșcolarii sunt familiarizați prin poveste cu tradiția și sărbătorile evreiești.

Și mai avem o categorie de utilizatori: PERSOANE DEFAVORIZATE.

Este vorba despre grădinița și școala pentru copii slabvăzători, un Centru de reabilitare pentru copii cu dizabilități și copii care suferă de autism.

Și încă ceva. De aproape doi ani în biblioteca noastră funcționează **Centrul „SPAȚIU SIGUR PENTRU MAME ȘI COPII”** refugiați din Ucraina. Activitatea acestui centru merită o prezentare aparte. Atât vă pot spune: în cele 20 de luni de funcționare a centrului de serviciile lui au beneficiat peste 25.000 de persoane – copii și adulți din diferite localități ale Ucrainei. Noi facem tot posibilul ca acești copii, alături de mamele lor, să se simtă aici, lîn Republica Moldova, în liniște și siguranță.

ÎN CONCLUZIE, Biblioteca „Ițic Mangher” se redefinește pentru a fi nu doar un spațiu de citit, ci și un centru incluziv de învățare și inovație, punând accentul pe dezvoltarea comunității și oferind oportunități pentru toți membrii săi, indiferent de vârstă, gen, confesiune sau background cultural.

Festivalul Cărții Evreiești, ediția a XXVI-a, 2023

Дорогие пользователи журнала „АРХИВАРИУС"!

Приглашаем вас к сотрудничеству с нами. Если у вас есть интересные архивные материалы: рукописи, фотографии, старые издания, видеоматериалы, семейные хроники и т.д., приносите их нам в Библиотеку „Ицик Мангер", или присылайте по электронной почте.

ЕВРЕЙСКАЯ БИБЛИОТЕКА – КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
им. ИЦИКА МАНГЕРА
Филиал Кишинёвской муниципальной библиотеки им. Б. П. Хашдеу
Адрес: ул. Евгений Дога 4,
Кишинев 2005, Республика Молдова
сайт: http://sector-analitica-si-relatii-externe.blogspot.com;
http://ebraika.ru
e-mail: mangher.bibl@gmail.com